

**" NEFT KÁNLERI QUDIQLARINIŇ ÓNDIRIS DINAMIKASIN BASQARIW
USILLARIN JETILISTIRIW HÁM ESAPLAW ALGORITMI JÁNE
PROGRAMMALIQ TÁMIYNATTI ISLEP SHÍGIW.. "**

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi

NUKUS DAVLAT TEXNIKA UNIVERSITETI

Kompyuter injiniringi kafedrası Informatika fakulteti

Kompyuter muhandisligi mutaxassisligi 2-kurs magistranti talabasi

Kalauatdinova Dinara Janayevna

kalauatdinovadinara@gmail.com+99891371-51-55

Annotatsiya: *Kánlerde neftti tayarlaw qurılmasın kánniń jer astı bóliminde jaylasqan isletiw sistemasınan ajratılǵan halda kórip shıqpaw kerekligi.. Ilimiy-texnologiyalıq reglamentlerde NTQ in joybarlawda hám paydalanıwda kánlerdi paydalanıwdıń hár bir basqışlarında qazıp alınatuǵın neft-suw aralaspasınıń qásietleri esapqa alıw. Paydalanıwǵa tayarlaw ushın beriletuǵın hár bir aralasma quramı hámde muǵdarlıq qatnasları boyınsha (neft, gaz, qatlam suwı) bir-birinen kúshli parıq qılıwı haqqında soz etilgen.*

Kalit so'zlar: *SNGA -suwneftgaz aralaspası; NGA - neft-gaz ajratıwshı; KSNE - keltirilgen suw neft emulsiyası; N - nasos, PTR - poMat tik. rezervuar; GA - gidravlikalıq aralastırıwshı; D+YUQ-demulgator + juwıwshı suw; IP - ısıtqısh pech; NKN-kondensaciyalıq emes neft; DS – drenaj suwı; NU - neft jetkerip beriwshı; NQIZ - neftti qayta islewshı zavod; SHQ - suw aydawshı qudıq..*

KIRISH

Neft qudıqlarındaǵı ónimlerdi tayarlawdaǵı texnologiyalıq sxemalardı kórip shıǵıwdan aldın sonday pikirge keliwimiz kerek, olardıń nátiyjeli qollanıwı qazıp alınatuǵın ónimlerdiń fizik-ximiyalıq qásiyetlerine baylanıslılıǵın kórsetip ótiw zárúr. Neft hám qatlam suwları qudıqtıń stvolı hám trubalar arqalı joqarıǵa qozǵalganda óz-ara bir-biri menen aralasıp dispersiye (tarqalıwı, jayılıwı) bolmadı hám nátiyjede emulsiya payda bolmadı. Bunda suw neft emulsiyasınıń payda bolıwı kóp jaǵınan neftti qazıp alıw usıllarına baylanıslı hám neft kánlerin isletiw sharayatına baylanıslı bolmadı. Emulsiyanıń turaqlılıǵı nefttiń fizikalıq-mexanikalıq qásiyetine, mexanikalıq aralaspalardıń aralaspasınıń temperaturasına emulsiyanıń payda bolıwına Bolıw múddetine hám basqa faktorlarǵa baylanıslı bolmadı. Nefttiń quramındaǵı jaǵımlı (eritilgen) gazdıń bolıwı da bekkem emulciyanıń payda bolıwına hám de aǵıwshańlıǵına, suw emulciyasınıń globalarındaǵı mexanikalıq aralaspalardıń bar ekenligi tikkeley emes Gravitaciyalıq apparatlarda shógiwine tosqınlıq etedi. Bunnan basqa, Joldas gazdıń bar bolıwı neftli gaz benen kóbikli sistemanı payda etedi. sonday-aq blokli úskenelerdiń normal islewine tosqınlıq etip

unamsiz tásir etiw kórsetedi. "ÓZLITneftgaz" AJda 24 NTQnıń ekspluataciya parametrlerin; tallaw tiykarında (2.3-keste) 9 parametrleri boyınsha emulsiya payda etiwge beyimligi boyınsha nefttiń klassifikatorların islep shıǵıp shıǵarılǵan, yaǵnıy bul maǵlıwmatlardan paydalanıp, jańa kánlerden qazıp alınıp atırǵan neftti qandayda bir klass boyınsha bahalaw múmkinshiligi Tuwıldı: jeńil, ortasha parafinli yamasa joqarı smola-bitumli.

Tahlil va natijalar. Ózbekstan kánlerinde emulciyalardı tarqatıw texnologiyası. texnologiyalıq rezervuarlarda termik ximiyalıq tındırıwǵa tiykarlanǵan. Egerde kándegi neftti tayarlaw sapası "Davstandart 9965" sapa qadaǵalawı kórsetkishlerine sáykes kelgen halda tovar nefttegi qaldıq suwdıń muǵdarı 0.03-1.0% ke shekem (massa boyınsha) hám xlor duzlarınń kórsetkishi 50-900 mg/dm³ aralıǵında bolǵanda nátiyjeli tazalanǵan dep belgilenedi. Nefttiń quramındaǵı qaldıq suwlardı hám xlor duzlarınń muǵdarın kán sharayatında qayta tayarlap kemeytiw ekonomikalıq jaqtan ózin aqlamaǵan. Sonıń ushın qaldıq suwlardı hám xiorlı duzlardı tazalaw neftti qayta islew zavodlarında emulsiyalaw qurılmasında ámelge asırıladı. Ózbekstan kánlerinde qollanılatuǵın NTQlardıń sxemaları óziniń ózgesheliklerine iye bolıp, úskenelerdi hám texnologiyanı qollanıluwı menen baylanıslı hámde kándi paydalanıw múddeti dáwiriniń uzaqlıǵına, olardı ózlestiriw dáwirindegi injenerlik kommunikaciylarına hám qazıp alınıatuǵın nefttiń ózgesheligine baylanıslı undefined NTQnıń tiykarǵı texnikalıq parametrlerine óndiristiń ónimdarlıq kórsetkishi kiredi hám tovar neft boyınsha kórsetkish tonna/kúnde ólshenedi. NTQ nıń statikalıq hám baqlaw nátiyjesinde alınǵan ónimdarlıqtı parametrlik qatarı 2.5-kestede keltirilgen. Ózbekstandaǵı kánlerde neftti tayarlawdıń parametrlik qatarı boyınsha ónimdarlıq intervalları 100 den 1000 t/kún ge shekem (bir neshe kánlerden keletuǵın ónimniń esabınan) ushırasadı. Óndiris ónimdarlıǵı 30 dan 100 t/kún bolǵan aralıqtaǵı NTQlarda kishi hám neft qudıqlarındaǵı ónimlerdi tayarlaw punktleri qurıladı hám maqsetke muwapıqlıǵı tiykarlanǵan halda hárekettegi NTQnıń joybarlıq islenbeleri hám qayta qurıw jumısları ámelge asırıladı. Neftti tayarlaw processleriniń texnologiyalıq sxemaların tańlawda neft gazın tasıwǵa hám qayta islewge tayarlaw texnologiyası hám parametrleri, NTQ in hám GQIZdı neft qazıp alınıatuǵın aymaqqa jaylastırıw jaǵdayları esapqa alınadı. Neft qazıp alıw rayonlarında neftti, gazdı hám suwdı tayarlawdıń principial texnologiyalıq sxemasın qollanıwda neft beretuǵınlıqtı arttırıw usıllardı qollanıw hám qazıp alınıatuǵın ónimniń fizikalıq-ximiyalıq qásiyetlerine sáykesligi hám de onnan nátiyjeli paydalanıw imkaniyatın bar ekenligi esapqa alınadı.

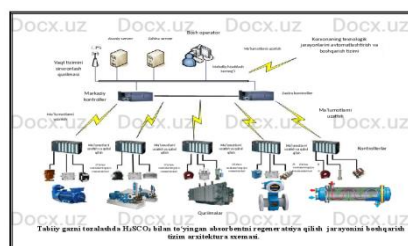
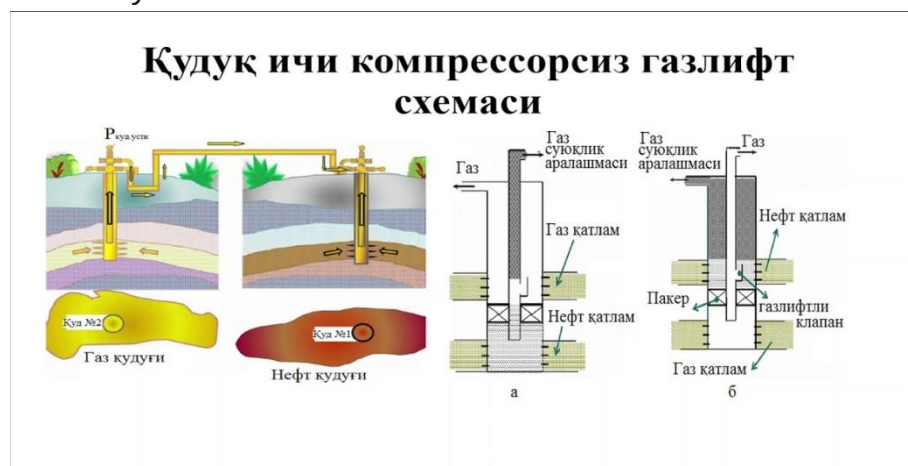
Xulosa va takliflar. Qollanılatuǵın sistemanıń abzallıǵı sonda, bir NTQ da bir neshe neft kánlerinen qazıp alınıatuǵın neftti tayarlaw múmkinshiligi bar. Neft ashıq sistemada qayta islengende kemshiliklerge iye bolmadı: - nefttiń joǵaltılıwınıń artıwı, tındırǵısha joqarı temperaturanı qollanıw járdeminde neft uslaǵıshlardı

tarqatiw, demulgatorlardıń sarplanıwı hám saqlanıw turıw waqtı artıp ketedi. Neft qazıp alıwshı qudıqlardan ónimler (gazlift; neft hám gazdı tutas qudıq toM'i arqalı birgelikte alatuǵın; joqarı baslanǵısh gaz faktori 200-700m³/m³ ge shekem jetetuǵın) shleyfler arqalı kándegi YP (jıynaw punkti) na toplanadı hám bul jerde óz aldına gruppalıq oMólsher qurılması arqalı hár bir qudıqtıń debiti óMlenedi. Iri kánlerdegi neft qudıǵı ónimlerin aydaw JP dan NTQ ǵa shekem ǵa shekem óz aldına eki kollektor arqalı ámelge asırıladı. Bunda birewi arqalı suwsız qudıq ónimi, ekinshisi arqalı suwlanǵan neft aydaladı (2.10-súwret). JigMsh kollektorları arqalı neftti, gazdı hám suwdı jıynaw qudıq ústindegi basım astında yamasa nasoslardan paydalanıw arqalı ámelge asırıladı. Kollektorlardıń diametri NTQ jaylasqan. aralıqtıń uzaqlıǵına (5 - 20 km) baylanıslı halda 150 mm.den 350 mm.ge shekem. mm.ge shekem qabıl etiledi hám de tayar ónimdi alıw boyınsha bir neshe variantlar texnikalıq-ekonomikalıq jaqtan salıstırılıp anıqlastırıladı.

REFERENCES:

- 1 Akramov B.Sh., Sidiqxo'jayev R.K. «Neft va gaz ishi asoslari» Darslik. Toshkent. 2003 203 b.
- 2 Akramov B.Sh., Hayitov O.G «Neft va gaz quduqlarini ishlatish» Darslik. Toshkent, Ilm-ziyo, 2004
- 3 Akramov B.Sh., Djurayeva G.R., Boymurodov S.N. Metodicheskiye ukazaniya po vypolneniyu prakticheskix zanyatiy po kursu «Osnovy neftegazovogo dela». Toshkent-2005 y.

“FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES”

ITALIA

